

Список використаних джерел:

1. Бажанов М.І. Кримінальне право України: Особлива частина / М.І. Бажанов, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов. // Юрінком Інтер. – 2005. – 544 с.
2. Савченко А.В. Кримінальне право України. Загальна частина. / А.В. Савченко, Ю.Л. Шуляк. // Центр учбової літератури. – 2014. – 156 с.
3. Жалинський А.С., Ігнатов О.М., Костарьова Т.А., Котів В.П., Красіков Ю.А., Минязева Т.Ф., Побегайло Е.Ф., Рагог А.І. Кримінальне право Росії. Підручник для вузів. В 2-х томах. Том 1. Загальна частина. – М.: Норма. – 1997. Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/ugolovnoe-pravo-4/index.htm>.
4. Кримінальний кодекс України від 28.11.2019 № 2341-III [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>.
5. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / [Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.]. // Видавничий дім. – 2003. – 1304 с.

Солятецький Б.І.

курсант,

Науковий керівник: Сарнавський О.М.

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

Національна академія Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНИЛИ ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ

Кримінальне процесуальне законодавство України передбачає можливість звільнення осіб, що вчинили кримінальні правопорушення, від кримінальної відповідальності на стадіях досудового розслідування та судового провадження (§ 2 глава 24 КПК України) [1]. Кримінально-правове регулювання такого звільнення здійснюється нормами розділу IX «Звільнення від кримінальної відповідальності», статей 97 та 106 розділу XV «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх» Загальної частини КК України, а також нормами окремих статей Особливої частини КК України.

Передбачені законом випадки (види) звільнення від кримінальної відповідальності класифікують за різними підставами (критеріями), які відображають окремі особливості, що властиві різним групам цього звільнення. Залежно від місця розташування у законі відповідної

правової підстави розрізняють загальні та спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності. Загальні види звільнення від кримінальної відповідальності передбачені Загальною частиною КК України. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності описано у частинах статей Особливої частини КК України [2, с. 236].

Під юрисдикцію кримінально-правового інституту звільнення від кримінальної відповідальності підпадають і особи, які вчинили військові злочини [3, с. 19]. У ч. 4 ст. 401 «Поняття військового злочину» КК України зазначається: «Особа, яка вчинила злочин, передбачений статтями цього розділу, може бути звільнена від кримінальної відповідальності згідно зі статтею 44 цього Кодексу із застосуванням до неї заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України». Виходячи зі змісту цієї норми, з'ясування правових підстав та порядку звільнення від кримінальної відповідальності осіб, що вчинили військові злочини, потребує звернення до положень ст. 44 КК України, частиною 1 якої встановлено, що особа, яка вчинила злочин, звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених цим Кодексом.

Розташування норми, передбаченої ч. 4 ст. 401 КК України, в Особливій частині КК України та її конструктивні особливості (наявність відсилки до ст. 44 КК України, розташованої у його Загальній частині) обумовлюють віднесення звільнення від кримінальної відповідальності, передбаченого цією нормою, до окремого його виду. Аналіз кримінально-правової літератури свідчить, що цей вид звільнення від кримінальної відповідальності науковці називають змішаним [4, с. 80] або специфічним [5, с. 127].

У контексті класифікації видів звільнення від кримінальної відповідальності варта уваги й позиція Пленуму Верховного Суду України, яка є відмінною від вищевказаної позиції науковців. Так, у пункті 12 постанови Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 12 «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» роз'яснюється: «Суди повинні враховувати, що в ряді норм Особливої частини КК України (зокрема, ч. 2 ст. 111, ч. 2 ст. 114, ч. 3 ст. 175, ч. 4 ст. 212, ч. 2 ст. 255, ч. 5 ст. 258, ч. 6 ст. 260, ч. 3 ст. 263, ч. 4 ст. 289, ч. 4 ст. 307, ч. 4 ст. 309, ч. 4 ст. 311, ч. 3 ст. 369, ч. 4 ст. 401) передбачено спеціальні підстави звільнення від кримінальної відповідальності [6]. Як вбачається із цього формулювання, Пленум Верховного Суду України, не дивлячись на відсилочний характер норми, передбаченої ч. 4 ст. 401 КК України, визнає її такою, що містить *спеціальні* підстави звільнення від кримінальної відповідальності.

Застосування історично-правового методу дослідження дає змогу виявити досить цікавий генезис норми, передбаченої ч. 4 ст. 401 КК України. Так, академік Національної академії правових наук України Ю. В. Баулін, який був членом робочої групи Кабінету Міністрів України з підготовки проекту нині чинного КК України, зазначає, що редакція ч. 4 ст. 401 КК України у частині посилання на ст. 44 КК України є технічною помилкою, допущеною при редагуванні проекту КК України. У проекті КК України, зокрема у ч. 4 ст. 401, передбачалася відсилка до ст. 44 Загальної частини КК України, якою унормовувалося на той час звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із дійовим каяттям. Однак, під час третього читання проект КК України був доповнений статтею 20 «Обмежена осудність», що потягло зміну нумерації подальших статей. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям стало передбачатися уже не 44-ю, а 45-ю статтею КК України. Але, не дивлячись на таку зміну, у ч. 4 ст. 401 КК України цифру «44» не замінили на цифру «45» [7, с. 296].

До теперішнього часу норма, передбачена ч. 4 ст. 401 КК України, зберегла свою первинну редакцію, не дивлячись на досить стрімку динаміку змін кримінального законодавства. У доктрині кримінального права та у сфері правозастосування ця норма піддається критиці. На нашу думку, обгрунтованою є критика цієї норми у частині того, що вона, будучи нормою факультативною (словосполучення «*може бути*»), відсилає, як зазначалося вище, до ст. 44 КК України. Остання ж охоплює всі випадки, передбачені КК України, у тому числі й ті, які урегульовані нормами імперативного застосування (наприклад, ст.ст. 45 та 46 КК України).

Вищевказана проблема кримінально-правового регулювання звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які вчинили військові злочини, а також ряд інших його проблем, мають вирішуватися на основі системного дослідження норм інституту звільнення від кримінальної відповідальності та інституту відповідальності за вчинення військових злочинів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 37. С. 11. Ст. 1370.
2. Кримінальне право України. Загальна частина : навч. посіб. / В. М. Трубников, М. В. Даньшин, О. О. Житний та ін. ; за заг. ред. В. М. Трубникова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 444 с.
3. Сарнавський О. М. Проблеми звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які вчинили військові злочини. *Адвокат*. 2011. № 5. С. 19–23.

4. Луценко Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти національної безпеки України : монографія. Харків : Право, 2015. 200 с.

5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред.: М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2018. 1368 с.

6. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 12. *Вісник Верховного Суду України*. 2006. № 2. С. 13–16.

7. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності : монографія. Київ : Атіка, 2004. 296 с.

Цезар А.Р.

студентка,

Юридичний факультет

Національного авіаційного університету

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ І ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ЗАСУДЖЕНИМИ

Міжнародні стандарти поведження із засудженими – це прийняті на міжнародному рівні норми, принципи і рекомендації в галузі виконання покарань і діяльності органів і установ виконання покарань. Ці стандарти були узгоджені міжнародною спільнотою і в їх підґрунті насамперед лежить «Загальна декларація прав людини». Прийняті на її розвиток «Міжнародний пакт про громадянські і політичні права» та «Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права», які породжують юридичні зобов'язання для держав, котрі їх ратифікували (в тому числі й Україна), містять відповідні положення щодо поведження з особами, позбавленими волі [1; 4; 5].

Крім цих міжнародних документів загального (універсального) характеру є доволі великий перелік документів, що доповнюють і деталізують загальні принципи і безпосередньо стосуються засуджених. Перелік основних міжнародних правових документів щодо осіб, що відбувають покарання за вироком суду, нараховує понад 30 найменувань. За ступенем зобов'язань, що виникають при впровадженні міжнародних стандартів у кримінально-виконавче законодавство тих чи інших країн, існують положення, що є обов'язковими до виконання в національних кримінально-виконавчих системах, і такі, що